

FISKARENS

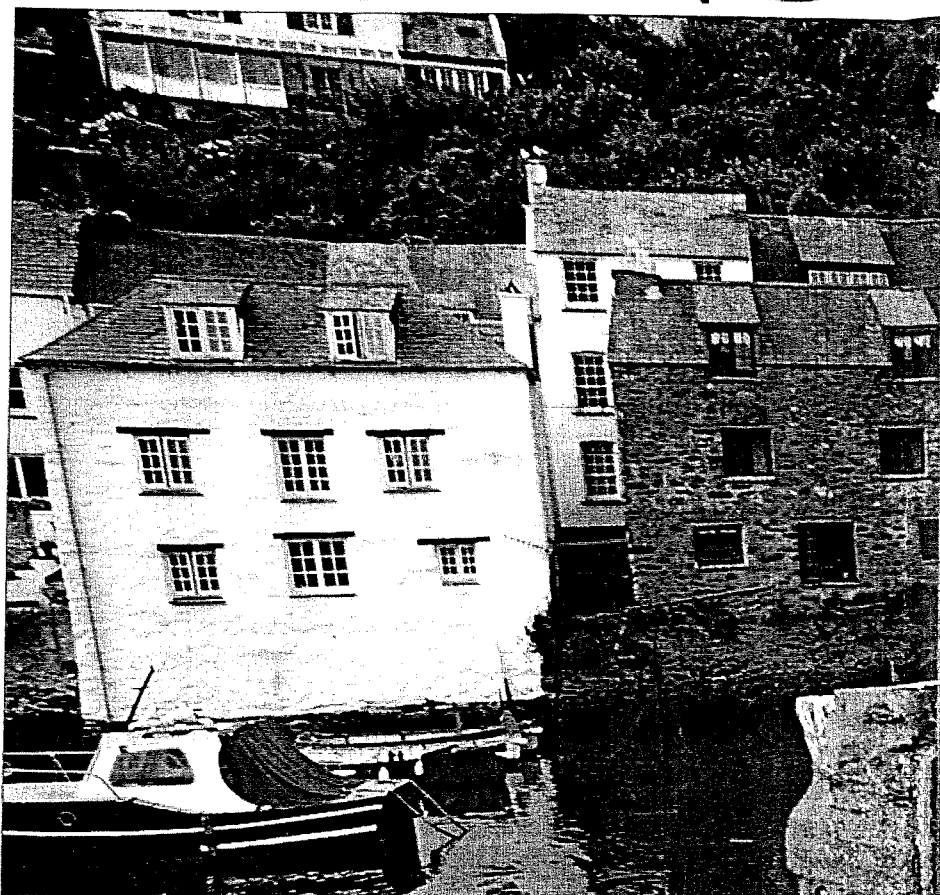
Tala om mode! Längs hela den europeiska atlantkusten från Skottland i norr till Frankrike i söder spred sig de marinblå fiskartröjorna "guernseys", födda på ön med samma namn. Ett plagg med oöverträffade egenskaper i väderskydd och slitstyrka. I den sydengelska byn Polperro stickade man dem bäst.

AV UUVE SNIDARE

FOTO: CARIN SIMON, UUVE SNIDARE och MUSEET I TRURO

● ● ● Herrarnas biljardklubb i Polperro ligger i ett grått sandstenshus vid huvudgatan. Rowett Institute står det på gaveln och i källaren håller en verklig raritet på att mögla bort.

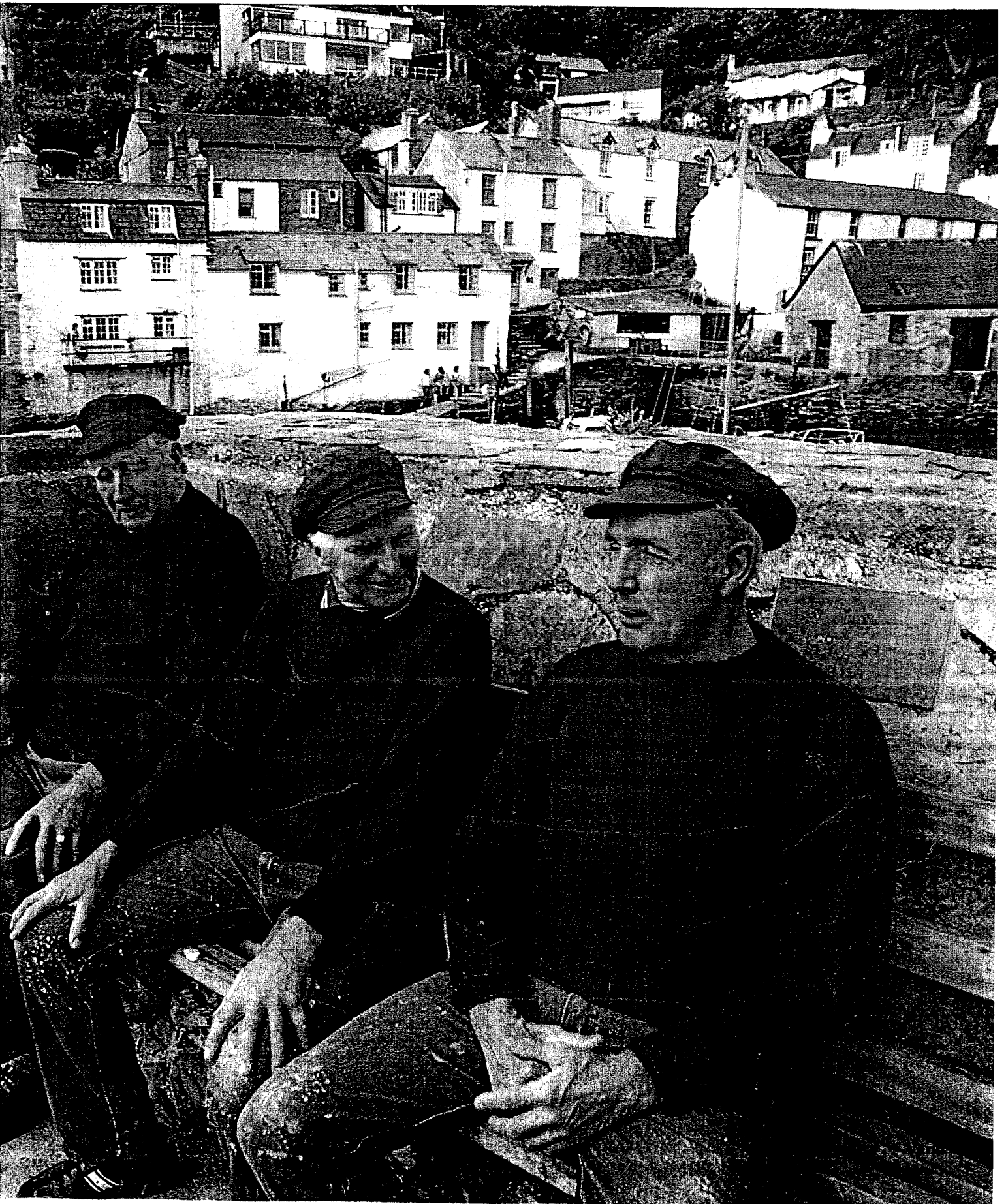
Det är fotografen *Lewis Hardings* dagerrotyper (fotografier på silverplåtar) av 82 Polperro-fiskare, från 1850. Den ramade bilden är inte mer än cirka 50x80 centimeter och på den sitter de enskilda fotografierna av fiskarna som små passfoton tätt intill varandra.

De corniska r--en rullar över hamnbassängen i Polperro när Bill Cowen drar vitsar för Dick Jolliffe och Wilfred Puckey. Alla tre bär samma slags marinblå guernseytröjor som sina fiskarbröder för drygt hundra år sedan (bilden till vänster).

ID-KORT

Kvinnorna väntade -och stickade

Forts Trots att bilderna är nästan oläsbart suddiga ser man människans drag och också att de nästan alla bär en stickad tröja, en "guernsey", eller *knit-frock* som man säger i Polperro.

Paul Sweeney, som visar oss in, vet att det är en unik och värdefull bild. Därför hänger den mot en murad stenvägg längst bort från fönstret, täckt med ett svart skycke för att hindra ljusskador.

Och här står vi nu från tidningen vi och konstaterar att mörkret och fukten i stället gjort något mycket mer förfärligt. De stickade tröjornas mönster av aviga och räta maskor fortsätter ut över hela bildfältet i mögelskimrande ringar och fläckar. Om inte detta stoppas är den här unika dokumentationen snart ett minne blott.

Individuella mönster

Vi betraktar speciellt bilden av fiskaren Richard Searle, vars tröja har ett vackert tecknat mönster med reliefstickade trianglar på spets, i en rad mitt fram. På var sida om dem växer "livets träd" och mönsterbårderna avgränsas med avigstickade stolpar.

Richard Searle bär sitt ID-kort på sig. Hans tröja är stickad enbart för honom av modern eller hustrun. Hon gjorde, som alla andra kvinnor i trakten, en grundmönstring för maken och varierade sedan denna för de andra familjemedlemmarna. Oftast genom att lägga till nya bårder - paneler - på var sida om mittpanelen.

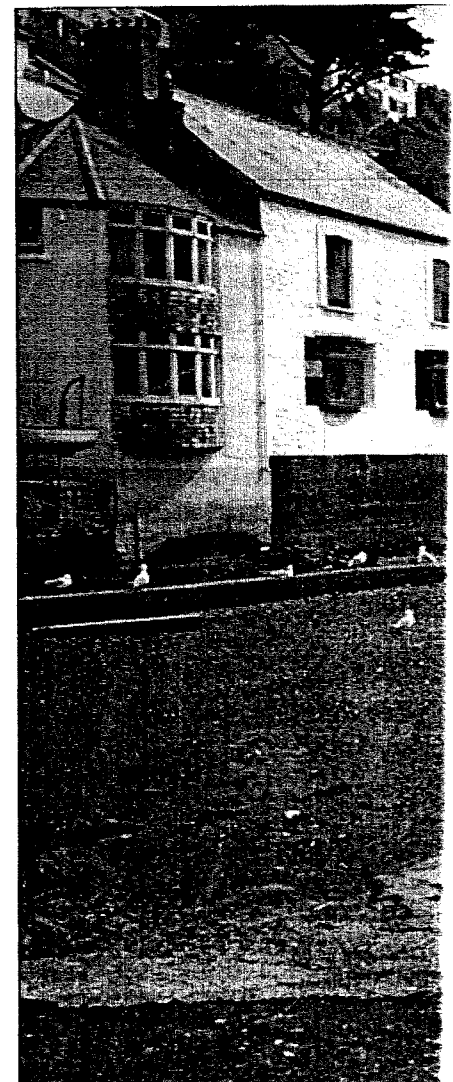
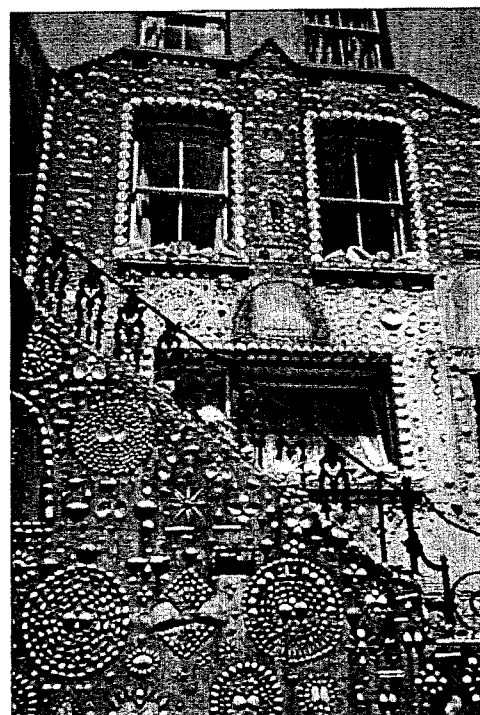
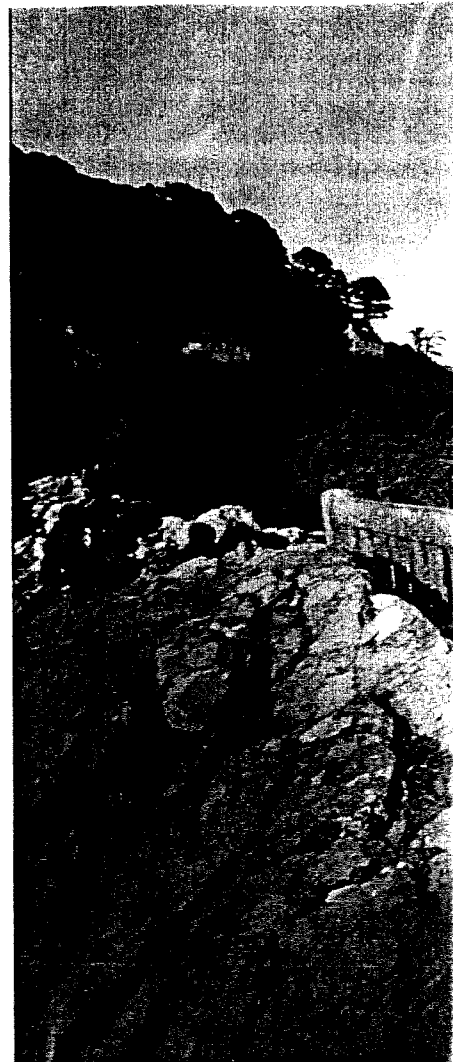
Hon kunde också sticka in ägarens initialer strax under vänstra ärmhålet eller i nederkanten av tröjan. Detta gjorde att man kunde härleda tröjan till en viss trakt, by, stickerska och slutligen person. Något som var högst användbart i de inte alltför sällsynta fall då havet tog en sjöman för att så småningom kanske bara spola upp en marinblå guernsey på stranden!

En allemanströja

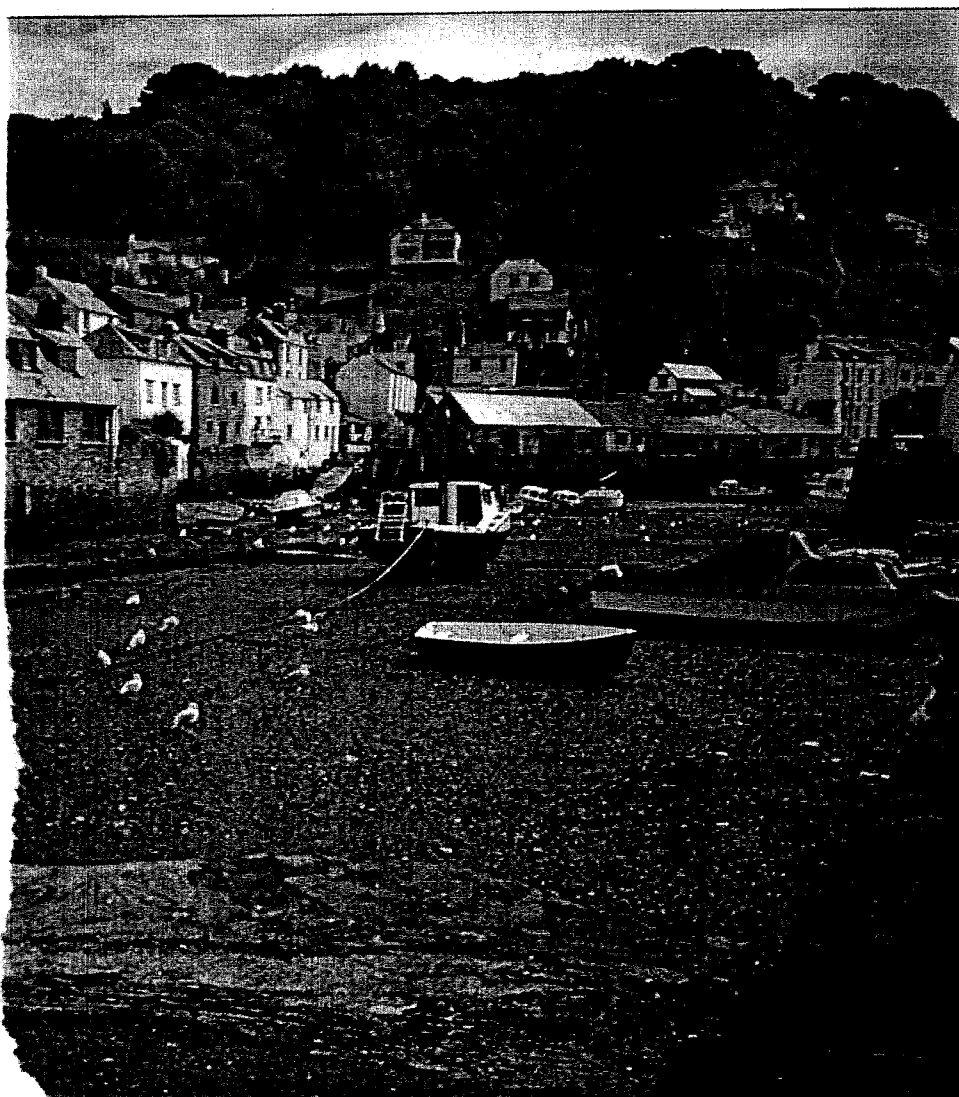
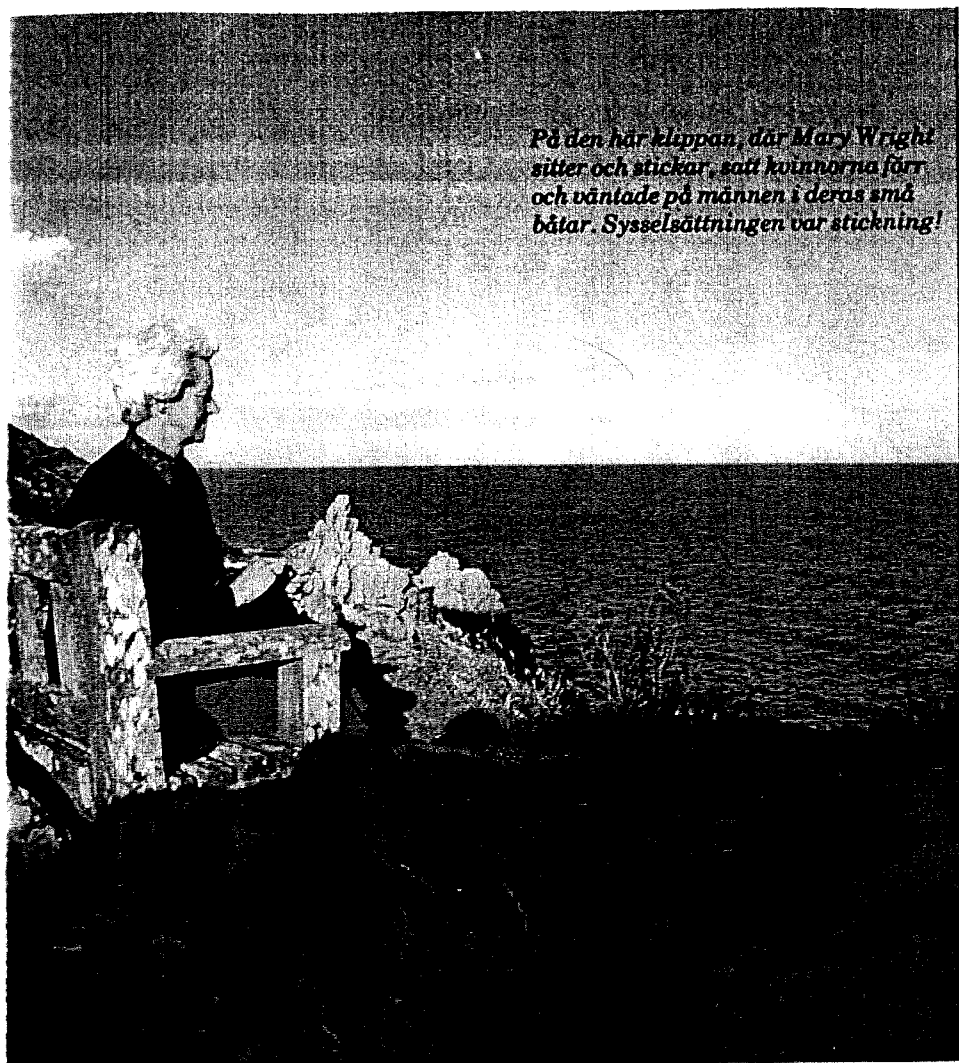
De indigofärgat blå guernseytröjorna föddes på ön Guernsey i Engelska kanalen någon gång på 1600-talet. Stickkonsten hade man hämtat från Paris, där stickarna redan hade hög position och eget skrä, och ullen tog man från fåren på ön. En härligt fet ull som färgades mörkblå med indigo och

Ovan: "Judens hus" var förr illegal bank, idag bor Dick Jolliffe här.
Nedan: Småflickorna Mary Jane och Ann Elizabeth, lönstickare på 1860-talet.

*På den här klippan, där Mary Wright
sitter och stickar, satt kvinnorna förr
och väntade på männen i deras små
båtar. Sysselsättningen var stickning!*

som sakta blektes till alla havets blåskimrande nyanser.

Måttagningen till tröjan var så enkel att kaptenen på fjärran trader kunde ta den med sig i huvudet, om de blev tvungna att sticka sig en ny när den gamla tagit slut. Allt var delbart med tre. Två tredjedelar upp till ärmhålan, en tredjedel till axeln, en till halsöppningen och en till andra axeln.

Ärmarna stickades uppifrån och ner och lite för korta, så att man inte i onödan behövde blöta ner muddarna. När muddarna tog slut var det också lätt att repa upp och göra nya. Man stickade runt-runt på sju-åtta stickor. Fantasifulla och kunniga stickade in paneler med mönster från brösthöjd och uppåt. Andra gjorde slätstickade tröjor. Olika variationer i olika länder.

Så omåttligt populära blev faktiskt dessa guernseys med tiden att de först såldes, sedan kopierades och tillverkades längs alla kuster från Holland i öster och Skottland i norr, till Bretagne i söder och Irland i väster.

Den otvättade, tätstickade ytan gjorde tröjorna nästan ogenomträngliga för vind och vatten och bättre plagg fanns inte, vare sig på sjön eller landbacken.

Till och med prästen i Morwenstow bar en marinblå guernsey under sin prästrock istället för prästkrage. Och bruden stickade sin vackraste – en marinblå "bridal shirt" att bäras av brudgummen på bröllopet.

Mary dokumenterar

Idag är det inte mycket med stickandet av guernseys längre – i alla fall inte för deras ursprungliga ändamål. Inte nu när det finns syntetpäls och galonställ och när dessutom "akryl är ett sånt lättskött och trevligt material" – något som vi får höra i varje butik och av varje stickande kvinna.

Utom av dem som varit i kontakt med *Mary Wright*. Hon har under flera år snokat runt i gamla lådor och bläddrat i fotoalbum hos de flesta i Polperro, för att i bokform dokumentera denna tröjtradition.

Hos *Bill* och *Fay Cowen* hittade hon det första fotot föreställande *Fays* mormor, *Jane*. Hon stod där späd och rak på klipphyllan ovanför infarten till Polperro – den plats där man samlades för att spana efter sina an-

Forts på sid 46

Två gånger per dygn fylls och töms den lilla hamnbassängen, som delar byn Polperro i två halvror.

Lilla bilden t v: Från sardinstinkande fiskeby har Polperro förvandlats till ett vitmålat och prydligt semesterparadis. Här ett vackert snäckdekorerat hus.

Forts från sid 35

Tvåhundra maskor per minut

höriga i de små fiskebåtarna ute till havs – och hon stickade på en mörkblå guernsey.

Hit till samma klipphylla har vi tagit oss. Det är svårt att föreställa sig att den vitskinande, pittoreska byn, vid den djupa viken, för bara 150 år sedan var en sardinstinkande liten håla med fallfärdiga grå stenhus, som vinden tjöt rakt igenom.

En håla, delad i två halvor av den lilla hamnbassängen, vars glufsiga dybotten blottades två gånger per dygn av tidvattnet. I dyn sjönk fiskebåtarna ihop, huller om buller bland fiskrester och skräp, med masttopparna intrasslade i varandra som en hög plockepinn.

Även idag blottläggs viken två gånger per dygn, men dagens prydliga båtar stöttas med en plank i sidan och behåller sin värdighet även under timmarnå i dyn.

Förr vandrade här fiskare, sardin-fabriksarbetare och så kvinnorna med sin stickning under armen. Idag flaneerar turister på de trånga gatorna.

Stickning har varit lika viktigt för

den kvinnliga befolkningen i Polperro, som fisket för männen. Det är till och med så att Polperro i Cornwall, nära Lands End, en gång var smått berömt för sina *knit-frocks*.

"Förläggarna" tog vinsten

I Polperro kunde kvinnorna på klipphyllan vid havet få upp stickhastigheten till över 200 maskor per minut. Här var havet ljusst och tillät stickning till sena kvällen. Här var produktionen så hög att "förläggarna" från Plymouth, som höll kvinnorna med garn och köpte in de färdiga tröjorna, hade Polperro som exempel på god kvalitet och snabbhet.

Kvinnorna själva fick inte veta att de betraktades som ett föredöme. Tvärtom, underbetalda var de fjättrade vid förläggarna, som till och med tvingade dem att ta ut lönen i form av usla varor i deras egna butiker.

Bill Cowen känner till en del av det här. Han var bara 13 när han för 52 år sedan blev fiskare. Vad annars?

– Sardinfabriksarbetare eller fri fiskare, skrockar han på nästan obegriplig cornish, valet var lätt.

Idag har han just blivit pensionär och kan sitta på bänken vid hamnbassängen och dra Cornwall-vitsar ihop med sina blåklädda kompisar, när han inte hjälper sonen i båten. Sonen som är ung, nygift och – förstås, fiskare!

– Är det dåligt väder följer jag med

honom ut, så att vi blir flera i båten, säger Bill.

Jag undrar om inte Fay är orolig. Även denna lugna sommar dag vråkar ju vågorna sitt vita skum mot de tagiga klipporna.

Men nej, det är inte någon fara med dem, försäkrar hon. Idag är båtarna säkra och hållbara. Och förresten, hur skulle det se ut om hon var orolig jämnt. I stället för att stå på den där hemska klipphyllan "the Pig's Head" pysslar hon med sina närapå tropiska växter på de prydligt anlagda, pytte små terrasserna framför huset.

Här i huset, med den strålände ut sikten mot söder och hela Atlanten har hon och Bill fått det allt bättre med åren. Hon kan odla melon, aubergine och vindruvor och ägna sig åt sin nya passionerade hobby – att på nyt sticka de täta marinblå tröjorna, som hennes mormor en gång gjorde.

– Jag har faktiskt – i motsats till många andra – alltid uppskattat att sticka i ren ull, och när så Mary dök upp här i Polperro och fick mig intresserad av vårt eget kulturarv, ja, då var det bara att skaffa ull och börja sticka, säger hon skrattande och klappar Bill på hans nystickat blåmönstrade mage. □

År 1904 togs bilden av den väntande stickande kvinnan på klipphyllan ovanför inloppet till Polperro.

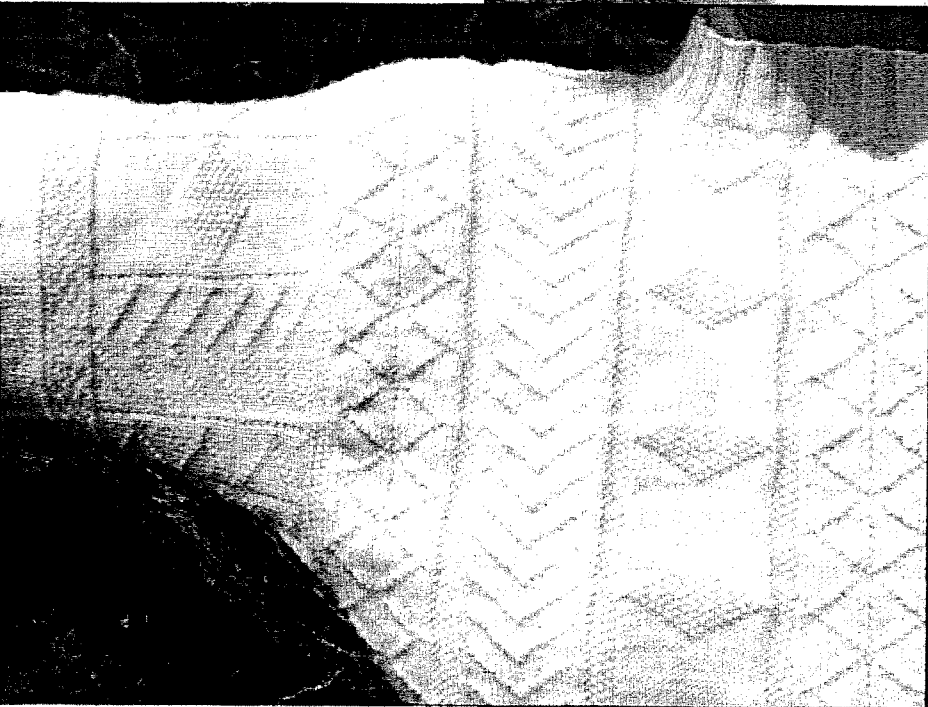

47/88

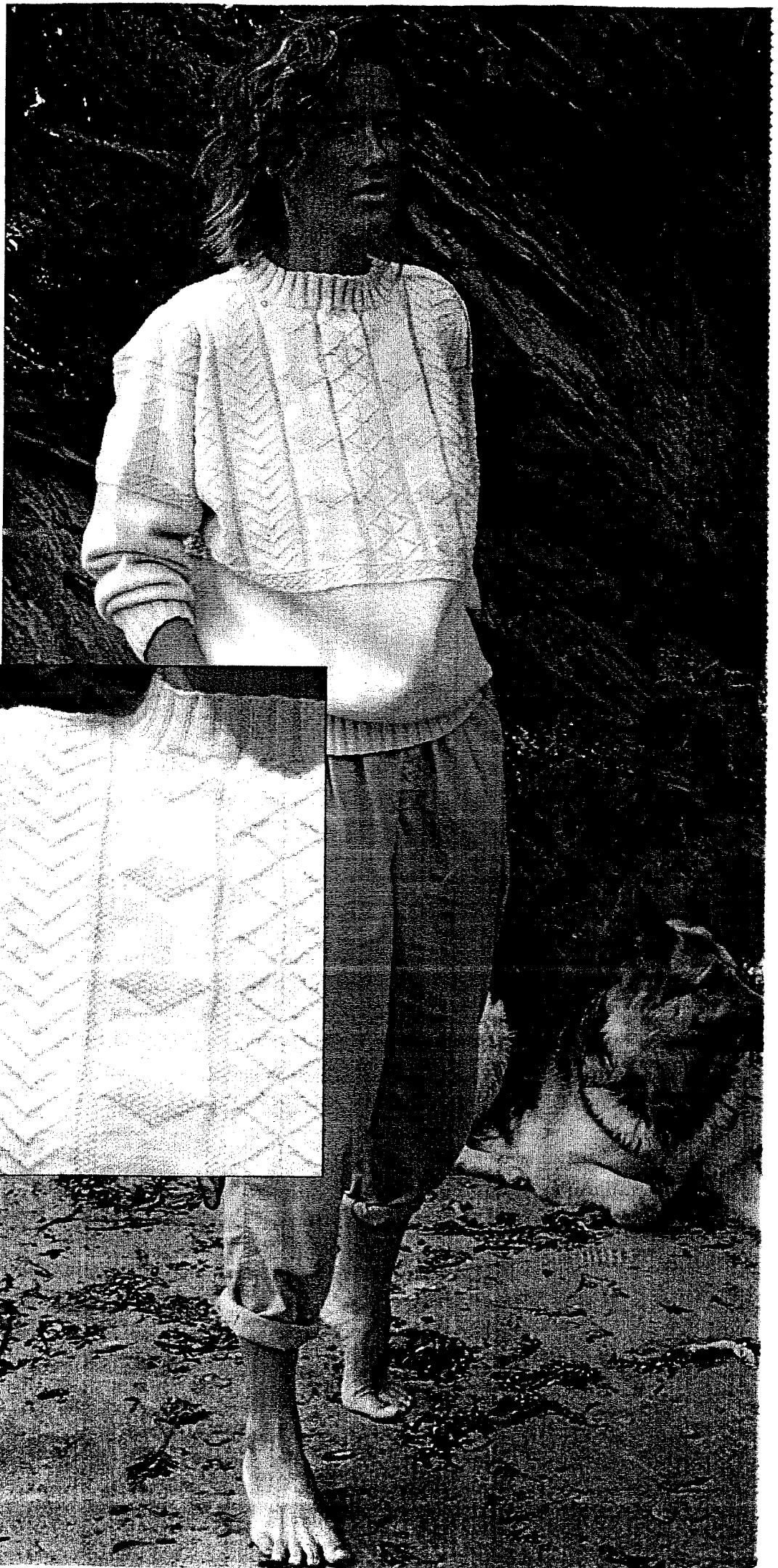
Forts

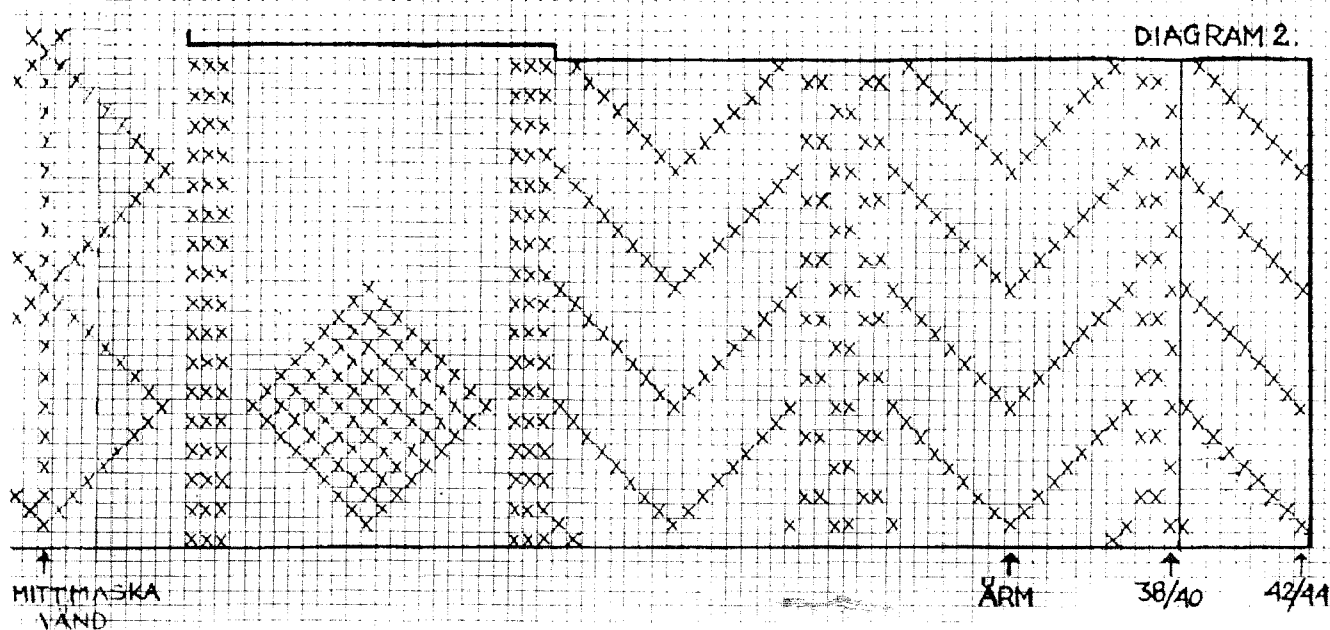
Nästan outslitlig och nästan vattentät blir den här äkta "guernsey" eller "knitfroocken" från Polperro i Cornwall. Mary Wright, författare till boken "Cornish Guernseys and Knitfroocks", har komponerat tröjans mönster efter de förbilder hon fann i sin forskning om gamla guernseytröjor. För att se autentisk ut ska den helst stickas med mörkt blåsvart garn, men vi har använt naturvitt, för att reliefmönstret ska synas.

Du kan sticka tröjan i äkta Guernseygarn eller i ett fint ullgarn från Novita. Stickorna är tunna och trö-

jan ska stickas kompakt. Den blir luftigare med ett nummer grövre stickor. Sticka då en mindre storlek, så blir den lika stor men lösare.

Sticka en guernsey från Polperro

Storlek: 38/40 – 42/44

Bröstvidd: ca 102 – 112 cm, plaggets mått
Längd: 68 – 68 cm, plaggets mått

Garn: 5-trådigt äkta Guernseygarn eller 4-trådigt Marimba från Svenska Novita AB. (Guernseygarn, firma Shetlandsgarn, tel 08-25 66 66. Novita, tel 08-749 19 55.)

Garnåtgång: 8 – 9 – 10 hg.

Stickor: Rundstickor nr 3, 80, 60 och 40 cm, vanliga stickor nr 3.

Masktäthet: 31 m och 38 v slätstickning på stickor nr 3 = 10x10 cm.

Kontrollera noga att masktätheten stämmer, byt annars till grövre eller tunnare stickor.

Tröjan stickas i ett stycke upp till ärmhålet, därefter delas arbetet för bak- och framstycke.

Mary Wright har stickat denna vackert naturvita guernsey med gamla bårder och med den riktiga tätheten, som gör tröjan nästan vind- och vattentät. I nederkanten finns ägarens monogram instickat med aviga maskor.

Mönster enligt diagram: Ruta med X = am.

Hel ofylld ruta = rm. (Dessa tecken gäller rundstickning.) När man stickar bak- och framstyckena för sig, stickas hel, ofylld ruta som slätstickning och X som am från rät-sidan. Upprepa diagrammet efter storleksanvisning.

Bak- och framstycke: Lagg upp 300 – 336 m med rundsticka nr 3, lägg upp löst så ej kanten stramar, låt gärna en rak sticka nr 3 följa med upplägningen. Sticka resår 3 rm, 3 am i 8 cm och öka 12 m jämnt över sista resårv = 312 – 348 m. Sticka slätstickning och sätt en markeringstråd i den mittersta av en grupp om 3 am (= sidkant), sätt en markering i motstående sida också (= sidkant). Då stycket mäter 33 cm stickas: 1 v avigt, 1 v rätt, 1 v avigt, 1 v rätt, därefter *diagram 1* (flytta upp båda sidmarkeringarna och öka 1 rm på var sida om var sidmarkering = 2 ökningar i varje sida. Upprepa dessa ökningar var 4:e v på var sida om föregående ökning 11 ggr. Dessa m stickas i slät-

stickning och räknas ej in i diagrammet = ärmkil). **SAMTIDIGT** och efter *diagram 1*, stickas 1 v rätt, 1 v avigt, 1 v rätt, 1 v avigt. Sticka nu in *diagram 2* över framstyckets 155 – 173 m och fortsatt likadant över bakstyckets m. **OBS!** Då ärmkilen innehåller 25 slätstickade m sätts dessa m på en tråd i var sida. Dela nu arbetet i två delar för bak- och framstycke. Börja med framstycket = 155 – 173 m och fortsatt sticka enligt *diagrammet*. Då stycket mäter 63 cm stickas på följande sätt: sticka 51 – 57 m, vänd, sticka över dessa m samt minska 1 m mot ringningen vart 4:e v 2 ggr. Då stycket mäter 68 cm sätts axelns m på en hjälpst. Sticka andra axelns m likadant. Sätt halsringningens m på en tråd.

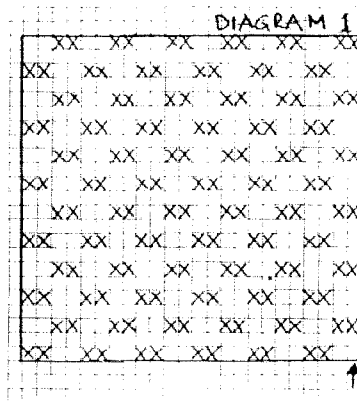
Bakstycket: stickas likadant som framstycket.

Sticka nu ihop var axel genom att lägga hjälpst parallella med avigsida mot avigsida och sticka ihop 1 m från var sticka och maska samtidigt av.

Halskant: Plocka upp 53 – 57 m från bak- och framstyckets ringning + 25 m utmed var sida av ringningen (= 156 - 162 m). Sticka resår 3 rm, 3 am i 15 v. Maska av i resår med rm på rm och am på am.

Ärmar: stickas uppifrån och ner.

Plocka upp 133 m utmed ärmhålet + ärmkilens 25 m

(dessa 25 m stickas i slätst.)

Sticka runt med 1 v rätt och sätt en markeringstråd över 1 m mitt under ärmen, denna m stickas i slätstickning, därefter stickas enligt ärmmarkeringen på *diagram 2*. Tag 2 m tillsammans på var sida om markeringen mitt under ärmen vart 4:e v 10 ggr, sedan vart 5:e v, till 78 m återstår. **OBS!** **SAMTIDIGT** efter 51 mönstervarv (eller önskad längd) stickas 1 v avigt, 1 v rätt, 1 v avigt, 1 v rätt, därefter *diagram 1*, sedan 1 v rätt, 1 v avigt, 1 v rätt, 1 v avigt. Sticka nu slätstickning över alla m (man får under tiden byta längd på rundst). Då ärmen mäter 42 cm avslutas med resår 3 rm, 3 am i 6 cm. Maska av i resår.

Andra ärmen stickas likadant. □

Beskrivning: Gun Torneback. (Tel 08-87 48 59, månd-tisd kl 9-11).